

02. decemberi 2015

UKA2015/150, 151, 152, 157, 158, 159

Aappassaaneerinneq.

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut Namminersorlutik Oqartussat akuersissutigissagaat Nunarsuarmioqatigiit ataatsimoorussamik isumaqatigiissutaat radioaktiviusut ikummatikut aamma radioaktiviusut eqqagassat isumannaatsumik isumagineqartarnissaat pillugit. (Eqqagassalerinermut isumaqatigiissut) (UKA2015/150), aamma

Atomip nukinganik pissuteqartumik ajutoortoqartillugu imaluunniit qinngornernik uloria-nartunik pissuteqartumik ajornartorsiortoqalersillugu ikiuunnissaq pillugu IAEA-imi nunani tamalaani isumaqatigiissummut Namminersorlutik Oqartussat akuersinissaat pillugu oqaaseqaateqarnissaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. (Ikiuunnissamut nunani tamalaani isumaqatigiissut) (UKA2015/151), aamma

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, Namminersorlutik Oqartussat akuersissutigissagaat Atom-ip nukinganik sakkoqarluni pinerliiniartoqartarneranut akiunermut Nunarsuarmioqatigiit isumaqatigiissutaat. (UKA215/152), aamma

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, Namminersorlutik Oqartussat akuersissutigissagaat International Labour Organization - ILO -p isumaqatigiissutaa nr. 115, sulisartut qinngornernut ingerlaartunut (ioniserende) illersorneqarnissaat pillugu isumaqatigiissutaa-soq akuersissutiqineqassasoq. (UKA2015/157), aamma

Atomip nukinganit atortussianik inissisimaffiini isumannaarinissaq pillugu IAEA-ip nunani tamalaani isumaqatigiissutaanut allannguummut Namminersorlutik Oqartussat akuersinissaat pillugu oqaaseqaateqarnissaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. (UKA2015/158), aamma

Atomip nukinganut isumannaallisaaneq pillugu IAEA-imi nunani tamalaani isumaqatigiissummut Namminersorlutik Oqartussat akuersinissaat pillugu oqaaseqaateqarnissaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Nunatsinni siuarsaanissap aqutissiuussiffigeqataanissaa Siumumiit peqataaffigaarput.

Siumumi isiginneriaaseq tassaavoq piviusut ilisimasanillu aallaaveqarneq. Siumumi siuariartornis-samut akerliunngilagut, tassami nunat inuillu allat assigalugit pisariaqartippagut kissaatigalugillu suliffiit nutaat, atorfeqarneq, qaammat naanissaanut akiligassanut ernumannginneq, ilinniartitaneq, praktikkerfissat, peqqinnissaqarfik pittaaneq, angerlarsimaffiit ulluttinnut tulluuttut, allallu siuariar-tornermi pittaagutit periarfissallu. Siumup inuiaqatigiit siuariartornissaanut isiginneriaasia piviusor-

siortuuvoq ilisimasallu toqqammaviullutik, nalilersuinermit oqimaalutaanermilu, ilaallutik ajortoor-sinnaanerit periarfissallu. Kisianni aamma suna tamaat pilliutigalugu sulinnigilagut, allatuulli manna nunarput asavarput.

Nalunnigilarpummi uumasut, naasut, inuit, illersugassaapput.

Siumumiit ilaatigut tamakkuupput aatsitassanut inatsimmut akuerseqataanitsinnut pequtaasut. Nunatsinni aatsitassarsiortoqarsinnaanngilaq, avatagiisinut inuiaqatigiinnullu sunniutissaannik missingiummik suliaqartoqartinnagu. Taakkua tikkuussissapput qanoq isumannaatsumik ingerlatsinissaq aqqissuunneqassasoq. Tikkuussinerit ilisimatuut peqatigalugit naalakkersuinikkut qinnuteqaatit nalilersorneqassapput.

Illersorsinnaasumik ingerlassinnaasut Siumumiit ammaffigivagut, siusinaartumik mattussuineq politikkerinngilarput.

Soorlu 2011-mi IA'p tunngavilersuutaatut, ilisimasat annertunerit takorusullugit, sulianik siusinaartumik unitsitsiniannigilagut.

Tassami allatuulli kalaallit suliffissaqarusupput, qaammammut ernumanatik akissaqarusupput, ilinniarfissaqarusupput, ullutsinnut tulluuttunik angerlarsimaffeqarusupput, akissarsiat akinut malinnaasut pilersikkusuppaat.

Kalaallit allatuulli akiligassaqarput.

Tamatta allaffimmiuusinnaanngilagut, tamatta aalisartuusinnaanngilagut.

Sulisartukkormiut eqqaamasariaqarput, sulisartukkormiut aamma tusaaneqartariaqarput.

Imaanngilaq suna tamaat akigalugu aatsitassarsiornissaq aallartinniarneqartoq.

Immikkut ilisimasallit suleqatigalugit nalilersuinerit ingerlapput.

Kisianni immikkut ilisimasallit upperiunnaarsimagutsigit, taava soormi aatsitassarsiorneq nunatsinni tamaat unitsinnarutsigu?

Soormi sulisartukkormiut oqarfigiinnarutsigit, suliffissasi unitsippagut, immikkut ilisimasallit upperinninnatsigit?

Imaluunniit eqqornerusooq oqaatigalugu, inatsisartuni ikinnerussuteqartut, IA partii naleqqallu, immikkut ilisimasallit upperingimmasigit, aatsitassarsiorneq unitsissuarput.

Taama oqartariaqarpunga, nipi oqaatsillu atorneqartut taamatut paasisariaqarmata.

Oqariartuutigineqartartut taamatut paasisassaammata, tassami ilisimasat takusallu akerlilersorneqarnerat taamannak paasisariaqarmata.

Taavami nunatsinni naassaangitsumik Danmarkimiik tapiissutit inuussutiginiarneqarpaat?

Taavami sulisartukkormiut akissarsiaat akinut malinnaassappata, qanoq iliussappat?

Taavami atungarissaarnerulaalissagunik, qanoq iliussappat?

Nunatta periarfissiissutai atorluarsinnaappata, pissakinnerit illersorniarlutigillu, mattussuisinnaangilagut.

Aningaasarsiorfissaat killilersorsinnaangilagut.

Sulisartukkormiut siuariartorusupput, suliffiit ullutsinnut tulluuttunik aningaasarsiorfiusut pilersitseqataaffigerusuppaat.

Pisiassat akii qaffakkiartuinnartut, ineqarnermut akit qaffakkiartuinnartut, ullumikkutut ingerlaannarutta, qanoq iliornikkut aningaasarsiat malinnaatinneqassappat?

Nunatta pissarititai illersorsinnaasumik ingerlassinnaapata, mattussuiniartut sumik allamik tikkuussisinnaappat, nunaqqaterpassuagut ilungersortut pittaanerulaamik inuuneqalernissaannut?

Mattussuiniartut sulisartukkormiunut sumi allamik suliffissanik tikkuussiniarpat?

Tusarusunnarsivoq tamakkua akissutissaat.

Paasereerparpummi, illersorsinnaasumik ingerlassinnaagaluarpataluunniit, aatsitassarsiorfiit uranitallit, qanorluunniit akerliullutik.

Aatsitassarsiorfinnik siusinaartumik mattussuiniartut, vvm-itaq suliluunniit takunagu, suliluunniit nalilersornagu, taakku tusarusunnarsivoq taavami ilaqutariippasuit ilungersunartumiittut, qaammat naanissaanut akiligassanik isumaaluttartut, sunik allamik suliffissanik tikkuunniarpisigit?

Akisussaassusilimmik nunarput ingerlanneqartariaqarmat, arlaat mattukkaanni, allamik tikkuussisinnaasariaqarpoq.

Nalunngilarpummi ukiualunnguit qaangiuppata nunarput ukiut tamaasa hundrede milliunilikkaat amingaatisalertussaavagut. Akisussaassusilimmik ingerlattisariaqannginnerluta, imaluunnit siunissaami qanittumi ajornartorsiut taama angitigisoq isiginngittuusaaginnassuarpuut?

Oqaatigissuarputtaa qinikkat maaniittut arlaqartut nunanut allanut angalasarsimaqaat, nunatta karsia akiliisuliullugu, pissutsit piviusut namminneq isiminnik takullugit.

Paaserusunnarsivoq pissutsit qanoq ittut takuvisigit?

Anguniakkat inuiaqatigiinnut neriuteqalertitsisut Siumumiit ujartorpagut. Inuutissarsiorneq pitsaasumik ingerlasoq, aammalu pisuussutit uumaatsut uumassusillillu atorluarneratigut ilaqtariippassuit, ilaqtariippassuit sulisartukkormiut ilungersunartumik inissisimasut iluaquserussaagai, suliffissaaleqisorpassuillu pitsaanerulaamik inuuneqalernissaat, nunarput akissaqarnerulissasoq meeqqat atuarfiinut pitsaanernut, akissarsiat akit qaffakkiartorneranut malinnaanerit, ilinniarfissat pitsaanerit amerlanerillu, ilaqtariit akunnattumik isertitallit amerlanerit, suliffeqarfiit siuariartortut, inuiaqatigiit sanngiittortagut suli pitsaanermik ikiorsersinnaalerniassammagit. Tassa nunap aningaasaqarnikkut siuariartortup ilisarnaatai, atungarissaanerlu pitsaanermut akissalik.

Maannakkut juulli qanillivoq, inuiaqatigiit neriuteqarlersillugit maanngaanniik nipi tusartikkusuppara.

Inuiaqatigiit oqarfigerusuppakka, nunatta periarfissiissutai ilissinnut qanortoq iluaqutaallik, ilissinnut qanortoq inuunermut qaamanermut aqutissiullik.

Ilanngullugu oqaatigerusuppara, ukiaq Naalakkersuisut siulittaasuata oqalugiaataa inatsisartuni oqalligisineqarmat, ilanngussara:

-Qanittumi allamut illumut nutsertussaalluta, illup qalipannerani ikiortigisarput Qullissani meeraa-simasoq, oqaluttuarpoq ataataa aquuterallataarsimasoq 6 hestit, taakku misileqqaaramikkitt angala-qataalluni, ataataata aquuterallaat aallartissimavai, ilajartuaaramigit sukkattikkiartuaarsimapput, naggataagut tamakkersortillugit, eqqaamavaagooq nammineq nangiarluni, umiatsiap sinna tigu-lluartitaarsimallugu najummartersimalluni.

Taamanikkut ipuinnarnermiit 6 hestit allannguinerit najummarternarsimapput.

6-hestinnguit ullumikkut suutarivagut, pissutsit allanngorarnerat piunasaqaatillu sakkortutsikkiartuaarnerat nunarsuarmioqataanitsinni takusinnaavarput ippassaq pissutsit aqagu allaanerussasoq. Tamanna aamma siuariartornerup takussutissaraa, tassalu pissutsit piusullu allanngornerisa. Ilaannikkut najummatternartut.

Minnerunngitsumik issittumi najugaqarluni, kalaallit qangaaniit pissutsinut allanngoraqisunut tulluussarsinnaaneq pikkoriffingaat.

Taava ilaannikkut allannguinnissaq sapiiserfigisanngikkuttigu, taava qanoq siuariartussuungut?

Siumumiit oqaatigissuarput Sulisartut kattuffiat tusaavarput, ilaasortai sakkortuumik eqqungaaqqapput, sukataartariaqarpugut suliniuterpassuit aqutissiuunniarlugut, sulisartukkormiunut inuuniarnermik oqilisaasinnaasut pillugit.

Piffissaq inuiaqatigiinni allannguiffiusoq ornipparput. Inussutissarsiutit nutaat, aatsitassarsiornikkut annertuumik suliffeqarnikkut aningaasaqarnikkullu allannguisinnaasut aammalu aangallannikkut allannguutissat

Ernumanerup inuunerput aqussanngilaa. Ernumanerummi aqussappagu, qaqagu alloriartassagatta?

Ilungersunartup tungaanut ingerlavugut, tamanna mumisitsigu, nunatta tunniussinnaasai isumannaatsumik atorluarnissaat aqutissiuutsigu.

Inuiaqatigiinni neriuteqarneq kissaateqarneq siunissamut qaamasumut aqutissuutsigu.

Taamatut oqaaseqarluta Siumumiit oqaatigissuarput tapersiilluta taaseqataassagatta.

Qujanaq

Jens-Erik Kirkegaard

Siumut.